

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง

แสงรวี มณีศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้ใหญ่)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง

FACTORS INFLUENCING SELF-MANAGEMENT BEHAVIORS IN PATIENTS WITH CHRONIC KIDNEY DISEASE

แสงรวี มณีศรี 5036825 NSAN/M

พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: กรองกาญจน์ สังกาศ, Ph.D. (Education), คณิงนิจ พงศ์ถาวรกุล, Ph.D.

(Nursing), ชัญญารัตน์ ชีรพรเลิศรัฐ, M.D., Dr med. (ผู้เชี่ยวชาญสาขาอายุรศาสตร์โรคไต)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง โดยใช้ทฤษฎีสามัญสำนัก ของ Leventhal และคณะ เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 2-4 ที่มารับบริการที่แผนกผู้ป่วยนอกโรคไตและคลินิกโรคไต โรงพยาบาลราชวิถี จำนวน 109 ราย ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม - ตุลาคม 2552 โดยใช้เครื่องมือวิจัยจำนวน 4 ชุด คือ 1) แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบประเมินการรับรู้ความเจ็บป่วยด้วยโรคไตเรื้อรัง 3) แบบประเมินพฤติกรรมจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง และ 4) แบบทดสอบสมรรถภาพสมองของไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 61.3 ปี ร้อยละ 54.1 เป็นเพศชาย มีความรุนแรงของโรคอยู่ในระยะที่ 2, 3 และ 4 (ร้อยละ 3.7 ร้อยละ 47.7 และ 48.6 ตามลำดับ) อัตราการกรองของไตเฉลี่ย 33.84 มล./นาที/ 1.73 ตารางเมตร และคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมจัดการตนเองอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 79, SD = 14.56) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า การรับรู้สาเหตุของการเจ็บป่วย การรับรู้ความสามารถในการควบคุมหรือรักษาความเจ็บป่วย และการรับรู้ผลที่เกิดตามมาจากการเจ็บป่วย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจัดการตนเอง ($r = .317, p < .01, r = .558, p < .001$ และ $r = .234, p < .05$ ตามลำดับ) ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุพบว่าการรับรู้ลักษณะเฉพาะของการเจ็บป่วย การรับรู้สาเหตุของการเจ็บป่วย การรับรู้ช่วงเวลาของการเจ็บป่วย การรับรู้ความสามารถในการควบคุมหรือรักษาความเจ็บป่วย การรับรู้ผลที่เกิดตามมาจากการเจ็บป่วย และการตอบสนองทางอารมณ์ สามารถทำนายพฤติกรรมจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง ได้ร้อยละ 35 ($R^2 = .350, p < .001$)

ผลการวิจัยครั้งนี้บ่งชี้ว่าพยาบาล แพทย์ นักโภชนาการ และเภสัชกร ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนากิจกรรมหรือโปรแกรมการให้ข้อมูลที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้ผู้ป่วยมีการรับรู้เกี่ยวกับโรคไตเรื้อรังอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะเรื่องการรับรู้ความสามารถในการควบคุมหรือรักษาความเจ็บป่วย และพฤติกรรมจัดการตนเองนั้นมียุทธศาสตร์สำคัญในการควบคุมการดำเนินของโรค

คำสำคัญ: ทฤษฎีสามัญสำนัก / การรับรู้การเจ็บป่วย/ การตอบสนองทางอารมณ์ / พฤติกรรมจัดการตนเอง / โรคไตเรื้อรัง

FACTORS INFLUENCING SELF-MANAGEMENT BEHAVIORS IN PATIENTS WITH CHRONIC KIDNEY DISEASE

SANGRAWEE MANEESRI 5036825 NSAN/M

M.N.S. (ADULT NURSING)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: KRONGKARN SANGKARD, RN., Ph.D.,
KANAUNGNIT PONGTHAVORNKAMOL, RN., Ph.D.,
TANYARAT TEERAPORNLERTRAT, M.D. Dr med.**ABSTRACT**

This descriptive research aimed to study the factors influencing self-management behaviors in patients with chronic kidney disease. The common sense model of Leventhal and colleagues was used as a conceptual framework for this study. The sample included 109 patients with chronic kidney disease (stage 2 – 4), who were followed-up at the outpatient medical department and renal disease clinic at Rajvithi Hospital. The data were collected from July to October, 2009 using 4 questionnaires: 1) the personal data questionnaire, 2) the illness perception of chronic kidney disease questionnaire, 3) the self-management behaviors of chronic kidney disease questionnaire and 4) the Thai mental state examination (TMSE). The data were analyzed using descriptive statistics, Pearson's product moment correlation coefficient and the multiple regression technique.

The findings of the present study show a mean age of 61.3 years and 54.1% were male. The severity of the illness at stages 2, 3 and 4 was 3.7%, 47.7% and 48.6%, respectively. The mean glomerular filtration rate (GFR) 33.84 ml/min/1.73 m² and the mean of self-management behaviors score was at a moderate level (Mean = 79, SD = 14.56). The result of Pearson's product moment correlation coefficient analysis showed a significantly positive correlation between cause, controllability or curability, consequence and self-management behaviors in chronic kidney disease patients (r = .317, p < .01, r = .558, p < .001 and r = .234, p < .05, respectively). The results of the multiple regression analysis demonstrated that illness representations: identity, cause, timeline, controllability or curability, consequence and emotional representations were able to predict self-management behaviors in chronic kidney disease patients by about 35% (R² = .350, p < .001).

Based on the study's findings, the recommendations are that nurses, doctors, nutritionists and pharmacists emphasize the appropriate information to improve patients's perception of their illness, especially perception of controllability or curability and self-management behaviors that are important to controlling the progression of chronic kidney disease.

KEY WORDS: THE COMMON SENSE MODEL / ILLNESS REPRESENTATION / EMOTIONAL REPRESENTATION / SELF-MANAGEMENT BEHAVIORS / CHRONIC KIDNEY DISEASE

156 pages